

פרוטוקול מס' 170

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ב', י"ז בשבט תשל"ו - 19.1.76. שעה 10.00

נכחו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
י. בארי
ס. גז
א. ורדיגר
ה. זיידל
ס. ידיד
א. נסיר

מוזמנים:
א. לנגרמן - המנכ"ל בפועל של משרד הסעד
י. בריק - משרד הסעד

ד"ר נייפריז - סמנכ"ל ביה"ט לעבודה
סוציאלית ע"ש ברוואלד

י. קדם - מזכיר איגוד העובדים
הסוציאליים
ח. הוסינר - עובדת סוציאלית בעיריית י"ם
צ. ליפצין -
ש. שרמן -
י. עזריה - בנגר ביה"ט לעבודה סוציאלית
ע"ש ברוואלד.

מ"מ סניכרת הוועדה: ו. מאור

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: נשירחם של העובדים הסוציאליים והשלכותיה על קידום הרווחה
הסוציאלית - הצעה לסדר היום של חברת הכנסת נוזת קצב.

884

(תק"ל כ"א 2.2.76)

אני פותחה את הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מבקשת להזכיר לחברי הוועדה כי ביום חמישי נרון בהצעות לסדר היום בענין הוצאת ילדי ישראל מחוץ המדינה.

א. לנגרמן:

בהזדמנות זו אני רוצה לומר כי אני סבור בהחלט שיש מקום לגשת לנושא מנקודת ראות טובה של הילדים, מבלי להיכנס לאספקטים האחרים. תפקידנו כחברה לבדוק כיצד משרתים את שלום הילדים במקרה הנתון ולכן הייתי מבקש לצרף את מסרד הסעד לדיון.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני מודה לך על הערה זו, כי גם אני חמהתי מה פשר העברת הנושא לוועדה השירותים הציבוריים, אלא אם כן יש לו נגיעה לטיפול בילדים. אני מסכימה בהחלט שמסרד הסעד יהיה שותף לדיון ואבקש מכם להצטייד בחומר בכל הנוגע למה שקורה במשפחה זו.

נשירתם של העובדים הסוציאליים והשלכותיה על קידום הרווחה הסוציאלית - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת נוזתה קצב

חברת-הכנסת נוזתה קצב חלתה וביקשה להודיע כי לא השתתף על כן בישיבה זו.

אבקש לענות על השאלות שנשאלו בישיבה הקודמת.

ד"ר נייפריץ:

לשאלה ביחס למעקב אחר בוגרי אוניברסיטאות בכמה מקצועות: באוניברסיטאות אין מעקב מסודר - ארגוני המסיימים סוציאליים לפעמים דיווחים - כי ההנחה היא שלבוגר הזכות להחליט מה הוא עושה ואין שום סבבה חוקי שיכול לכוון אותו. היה נסיון אחד בארץ לכוון בוגרים, הנסיון נבית-הספר לרפואה, אך נסיון זה לא הצליח, כי אין בסיס חוקי שעל פיו אפשר לחייב.

היו"ר ח. גרוסמן:

גם בנושא שלנו היתה הצעה לחייב.

ד"ר נייפריץ:

ידוע לנו שביגוסלביה פיתחו תוכניות לחיוב סטודנטים: על הסטודנט להתחייב גם להשלים את לימודיו וגם לעבוד אחר כך מספר שנים במקצוע אותו הוא לומד. כל שנה שהוא לומד וכל שנה שהוא עובד מורידה מחובותיו למדינה; כל שנה שאינו לומד ואינו עובד מגדילה את חובותיו.

לשאלה עד כמה הכנת הסטודנטים בחקופת הלימודים מכשירה אותם לעמוד בפני המציאות בשדה: שאלה זו מעסיקה גם אותנו ואיננו יוצאים מהנחה שמצאנו את כל הדרכים. ההנחה היא שבמסגרת ההכשרה המעשית עלינו לנסות לעשות שני דברים נבחרים (1) לתת לסטודנטים חינוך, ללמד אותם מקצוע; (2) לתת להם סגעי ראשון עם המציאות בשדה. כדי שהסטודנט יוכל לרכוש את היידע והמיומנויות הוא אינו יכול לעבוד בשדה בתנאי לחץ רגילים ולכן אנחנו מנסים להגביל זאת. ייתכן שמסיבה זו התמיהה שמקבל הסטודנט על העבודה בשדה מעוותת במקצת, אבל התקווה היא שתנוי כדי תהליך ההכשרה הוא יתחיל להרגיש בכל זאת את לחצי העבודה בשדה. ההבדל לגבי התמונה המתקבלת חלוי גם בשוני שבין גישת המדריכים השונים בעבודה. בכל זאת יש סטודנטים שיש להם מושג די ברור על המציאות כאשר הם מסיימים את בית-הספר לעבודה סוציאלית וחלק מן הנשירה שבאה לאחר שנת הלימודים השניה בבית-הספר מקורה במגע של החלמידים עם המציאות. ישנם סטודנטים שמקבלים הכשרה במסגרות שהן אולי מוגנות מדי, אבל באותן מסגרות יש להם אפשרות לרכוש מיומנויות מסוג מסויים שגם הן חשובות בהמשך העבודה הסוציאלית. אין ספק שעדיין לא מצאנו את הדרך המחאימה להבטיח את כל הצד העיוני, הלימודי וגם את המגע עם המציאות.

ד"ר נייפריז:

לשאלה אם יש קשר בין חבאי הקבלה לבית-ספר לעבודה סוציאלית וסוג המועמדים לעובדות הנשירה גם בחקופת הלימודים וגם בעבודה: אני אישית חושב - אין כאן עובדות סוגמרות - שהנטייה לקבל את הסטודנטים על יסוד הערכה אקדמאית במיוחד ופחות על סמך ראיונות אישיים לא שינתה את אופי הקבוצה שהתקבלה לבית-הספר לעבודה סוציאלית בחמש השנים האחרונות.

היו"ר ח. גרוסמן:

ממתי קיימת הנטייה הזאת?

ד"ר נייפריז:

בירושלים היא קיימת מלפני חמש שנים עם העליה הגדולה בקספר המועמדים. מ-1/1970 אנחנו מקבלים על סמך בחינות כניסה, ציוני בגרות, פרט למקרים בודדים כאשר יש סיבה מיוחדת, כמו נסקרה של תלמידי המכינה. בירושלים ובחיפה קיבלו השנה תלמידים אך ורק על סמך בחינות כניסה; בתל-אביב קיבלו על סמך בחינות כניסה וראיון קבוצתי של 8-10 מועמדים יחד; בבר-אילן עברו חלק ראיון אינדיבידואלי, חלק - ראיון קבוצתי. אם אנחנו מביאים בחשבון שנירושלים הגיע מספר המועמדים השנה ל-650, בתל-אביב - בסביבות 750, בחיפה ובבר-אילן בקירוב ל-400-450, יחד - כ-1,000 מועמדים - חלק מן המועמדים נרשמים בשתי אוניברסיטאות - הרי לא הייתה ברירה אלא למצוא דרך לסינון המועמדים ואחת הדרכים הייתה - להסתמך על בחינות כניסה. סיבה שניה להפעלת דרך זו: הנסיון של כל בתי-הספר הראה שראיונות הקבלה עצמם אינם מהווים דרך יעילה לסינון המועמדים, כי הראיון אולי מצביע על המועמד הבולט ביותר מבחינת אי ההתאמה, אבל הוא לא מצביע על מועמדים שבמשך שנה ראשונה או בהכשרה של שנה שניה ישרו מכיוון שהם לא מתאימים. בראיונות הקבלה אין לנו הכלים לכדוק מי יתאים להכשרה וסי לא.

א. גמיר:

מהו הקריטריון בבחינות הכניסה לעובדים סוציאליים?

ד"ר נייפריז:

קריטריון אינטלקטואלי בלבד, חוץ הנחה שבשנת הלימודים הראשונה תהיה אפשרות להכיר את הסטודנט ולסטודנט תהיה אפשרות להכיר את חוכמת הלימודים. בסיום השנה הראשונה נעשה הסיון הן על ידי בית-הספר והן על ידי התלמידים עצמם.

הגענו למסקנה שעל סמך ציונים של מבחני כניסה - והנבדלה למבחן פסיכוסכני שמתמשים בו גם לפקולטאות למדעי החברה, הרוח והמשפטים - אנחנו יכולים לקבל אותם מועמדים שיכולים לעמוד בדרישות האוניברסיטה בסוכן האינטלקטואלי, בהנחה שהן השנה הראשונה נוכל להחליט - גם אנחנו וגם הסטודנט - אם הוא מתאים לעבודה סוציאלית.

כל המחקרים שנעשו ביחס לשימוש בראיונות הוכיחו שהדבר אינו כדאי, כי יש להשקיע השקעה עצומה בכוח אדם כדי לראיין 600 מועמדים שמהם יוצאו כמה שאינם מתאימים, בעוד שאפשר לעשות זאת במשך שנה הלימודים הראשונה, שאז זה הרבה יותר זול גם לאוניברסיטה וגם לסטודנט.

א. גמיר:

האם אתם מביאים בחשבון את דקע המועמד, את העובדה אם עבד או לא

עבד?

ד"ר נייפריז:

בירושלים אנחנו מביאים בחשבון את הרקע לגבי אותה קבוצה שבאה אלינו

דרך המכינה.

כמה יש במכינה?

א. נסיר:

למכינה של בית הספר קיבלנו השנה כ-12 מחוץ 30. תלמידי המכינה - וזו מיינה קדם-אקדמאית - מקבלים ניקוד מסויים בחישוב הציונים, דבר שעוזר להם להתקבל ללימודים.

ד"ר נייפריץ:

לגבי סטודנטים אחרים הרקע אינו טוב

בחבון.

למה שיניתם את הגישה לקבלת המועמדים?

הי"ר ח. גרוסמן:

מיום שאי אפשר לעמוד בלחץ של 600 מועמדים. בשנים האחרונות אנחנו מראיינים באופן אישי רק מועמדים מיוחדים כמו ערבים או עולים מחוץ-לארץ.

ד"ר נייפריץ:

לא קיבלתי תשובה לשאלתי אם יש בדיקה עצמית של האוניברסיטה אחר הבוגרים, במגמה לווסת את מספר הלוסדים בפקולטאות השונות. אם במדעי החברה, למשל, לומדים 500 תלמידים וממשיכים לעסוק במקצוע רק 200, ייתכן שיש מקום לרביזיה: לקלוט רק כ-200 במדעי החברה ואת השאר להפנות לעבודה סוציאלית.

ס. יודי:

קראתם בנודאי את מאמרו של פרופ' אביבי ב' מעריב' וגישת הנהלת האוניברסיטה בנודאי ידועה לכם. הדבר היחיד שאפשר אולי לעשות: לאפשר לסטודנטים שנכנסים לסוציולוגיה - שעדיין אינם יודעים מה זה ואולי במסך השנה הראשונה יקבלו איזו שהיא אוריינטציה - לעבור במסגרת הלימודים לתוכנית דו-חוגית שתכלול גם עבודה סוציאלית. מכל יחום הבחירה בשלב זה צריכה להיות חופשית לגמרי.

ד"ר נייפריץ:

האם אתה שבע רצון מן השיטה הזו שהקריטריון לקבלת תלמיד לבית-ספר לעבודה סוציאלית הוא כקריטריון לקבלת תלמידים למדעי הרוח או לפקולטה למשפטים? האם הוא באמת יכול להיות אחר כך קריטריון לגבי העבודה בשדה?

א. נסיר:

יש דעות שונות בעניין זה. אני אישית שבע רצון. אני משוכנע שבראיון של חצי שעה עד שעה קשה להגיע למוטיבציה האמיתית של האדם. נכון שבראיון כזה אפשר להביא בחשבון דברים אובייקטיביים כמו עבודה קודמת, אבל אפשר לישות זאת גם בדרכים אחרות. כאשר התחלצו בשיטה זו של קבלה לפי בחינות נטינו לתת ניקוד מסויים למי שעבד, למשל, בטעד בצבא וממשיך אחר כך את הלימודים, בעוד שבראיון לא ניתן לעמוד על המוטיבציה של המועמד להמשיך ולהתמיד בלימודים ובעבודה, ניתן הדבר בשנת הלימודים הראשונה בבית-הספר, כאשר התלמיד עובד בקורס עם קבוצה של 18-20 סטודנטים בהדרכת מדריך מנוסה. אז הוא מתבקש לא רק לנתח ארוע תיאורתי, אלא לנתח ולהגיב על עבודה מעשית. אני חושב שהשיטה שאנחנו פועלים לפיה היא השיטה היעילה ביותר לקבלת סטודנטים. יש עוד בעיות בכל תהליך המוטיבציה של המקצוע וההכשרה במשך שלוש שנים ואינני רואה את עיקר הבעיה בתהליך הקבלה.

ד"ר נייפריץ:

יצחק קדמן הביא אחר היום שלוש עובדות סוציאליות. נשמע אותן.

הי"ר ח. גרוסמן:

אני עובדת שלוש שנים במדור השיקום בעיריית ירושלים. אני בוגרת סמינר למורים ומאחר שהיתה לי מוטיבציה חזקה, תוך כדי עבודתי עם ילדים, ללמוד את מקצוע העבודה הסוציאלית אני בוגרת גם בית-ספר על שם ברוואלד. יש בעבודה קשיים, היא אינה קלה, אבל ידעתי בהחלט לקראת מה אני הולכת.

ז. ליפציץ:

מהי עבודתך בשיקום?

הי"ר ח. גרוסמן:

צ. ליפצין:
אני עובדת בפרוייקט מיוחד, בטיפול
בנכי פוליו. זוהי קבוצה נכים שהיו
במוסדות ויצאו את המוסד ללא משפחה, ללא עזרה. אנחנו עוזרים להם
בשיקום וזה אומר עזרה הן בלימודים, הן במציאת עבודה, הן בהכשרה
מקצועית, הן בדיוור, בכל מה שנחוץ כדי להביא אותם להשתלבות בחיי הקהילה.

האם את מטפלת גם במשפחת הנכה?

פ. גז:

צ. ליפצין:
כשיש משפחה, מטפלים גם בה, אבל בדרך
כלל זו קבוצה של נכים ששהו הרבה

במוסד והמשפחה דחתה אותם.

במסגרת העבודה אנחנו יוצרים קשר
עם גורמים שונים המטפלים בנכה: גורמים שמטפלים טיפול פסיכולוגי,
לשכת התעסוקה, מערך איבחון.

וכל זה במסגרת המחלקה לעבודה
סוציאלית של העירייה?

הי"ר ח. גרוסמן:

צ. כן.

באתי למקצוע עם הרבה מרץ, עם הרבה
רצון. הקשיים אינם מפחידים אותי, אבל יחד עם זאת אני מרגישה את עצמי
מתוכננת. אני חושבת שהרגשתי נובעת מכך שאינני מקבלת תמורה למה שאני
נותנת. כאשר אני משווה את עצמי לשאר העובדים אני מרגישה שהמשכורת
שלי עלובה בהשוואה למה שמקבלים עובדים אחרים במסק.

האם משכורתך כעובדת סוציאלית נמוכה
ממשכורתך כמורה?

הי"ר ח. גרוסמן:

צ. ליפצין:
בהחלט.

אני לא מדברת על עניין של חמישים
לידיה יותר או פחות, אלא על הדרגה שבה אני עובדת. הכסף נותן סטטוס
מנויים לעבודה ואני לא מרגישה נעים ביותר כאשר שואלים אותי כמה אני
משתכרת ומסתבר שמשכורתך היא כמשכורת המטפלת של בני.

האם זה הדבר היחיד הגורם תסכול?

הי"ר ח. גרוסמן:

צ. ליפצין:
כן. הקשיים אינם מפחידים אותי. אני
מוכנה להשקיע ולתת את מירב מרצי
בעבודה. אני אוהבת את העבודה וידעתי לקראת מה אני הולכת, אבל אני
מרגישה את עצמי נחותה משאר העובדים במסק.

את מרגישה כאילו אין הערכה לעבודתך?

פ. גז:

צ. ליפצין:
נכון. אם אחרי שלוש שנות עבודה,
אני עובדת בדרגה 2, שזו דרגה נמוכה,
אני מרגישה שאין הערכה לעבודתי.

ח. הומינר:
אני רוצה לומר משהו לא אישי לגמרי
אלא הערכה טובה וקטיבית של השדה
קשר לדברים שנאמרו קודם לגבי ההכנה
הקשורה יותר בתשתית, ואולי יש בה
בניית-הספר, אם כי ההכנה אינה הכל.

ח. הומינר:

גם אני בוגרת בית-הספר על שם ברוואלד. כאנו עם הרגשה של הרבה רצון לשנות את העולם, להשיג הרבה הישגים וכל זה משתנה כשמגיעים ללשכות הסעד; וכולנו קשורות בלשכות הסעד.

הינר ח. גרוסמן:

האם את עובדת באופן ישיר עם הפונים?

ח. הומינר:

לא, אני מדריכה עובדים סוציאליים.

א. נסיר:

חבל שלא הגיעו כאלה שעובדים ישירות עם הפונים.

ח. הומינר:

אני יודעת שיש כמעט התנגשות בין מה שלומדים בבית-הספר ובין מה שקורה

במשטחית.

הינר ח. גרוסמן:

מה עשית לפני שנהייית מדריכה?

ח. הומינר:

עבדתי בבית-חולים לחולי נפש בכפר שאול בירושלים כעובדת סוציאלית.

יש דברים הקשורים במבנה התשתית ומרתייעים את הבוגרים מלעבוד בלשכות מלכתחילה. בירושלים בעיה זו קיימת קצת פחות בשנים האחרונות, אבל במקומות אחרים היא קיימת.

י. עזריה:

בשנה האחרונה סייעתי תואר בי.אי בבית-ספר לעבודה סוציאלית ברוואלד, (החלתי בעבודה מעשית מכמה סיבות: א) ההתייחסות של החברה, של המוסדות ושל מי שאחראי לעבודה הסוציאלית אינה בהחלט; ב) התמורה, לא רק הכספית, אינה מספקת. בעבודה אחרת, כמו בחינוך, אני מרגיש סיפוק מן העבודה: אני יודע מה נחתי, מה השקעתי וכמה אני מקבל. בעבודה סוציאלית התסכול הוא גדול, כי משקיעים כל כך הרבה וכמעט לא מקבלים דבר.

הינר ח. גרוסמן:

איך אתה יודע על התסכול אם לא התחלת לעבוד?

י. עזריה:

עבדתי שנתיים בהכשרה מעשית בניסוי שנעשה בקרית-יובל עם חולים כרוניים

בלשכת הבריאות.

אם עובר רוצה לעשות עבודה טובה עליו להשקיע את כל כולו. אני מכיר לא מעט עובדים שאחרי שנים של עבודה, מתוך יאוש, הפכו לפקידים, משום שנראה להם שהתייחסות האמיתית שהעובד צודק לתת גוזלת מהם הרבה זמן ומעניקה להם מעט מאד.

אשתי עובדת בעבודה סוציאלית. עבודתה מתחלקת: 3 ימים כעובדת סוציאלית בשני בתי ספר; 3 ימים בלשכת הסעד. עבור עבודתה - היא מדורגת בדרגה 1 לאחר שגם היא סייעה תואר בז.אי בבית-ספר לעבודה סוציאלית - היא מקבלת 1,400 ל"י נטו. אם ההכנסה הנקייה שנשארת לה היא 800 לירות, לאחר שעליה לשלם 650 לירות למספלת, הרי שזה מסש שכרם של נדבה. כאשר עבדתי כממלא מקום בבית-ספר יסודי - וממלא מקום מקבל את משכורתו מבלי להתייחס לכך אם הוא בוגר אוניברסיטה או לא - קיבלתי ביד 1,800 לירות לחודש, קיבלתי סיפוק רב מהעבודה לאחר פחות שעות עבודה ועם פחות-תסכול.

הי"ר ח. גרוסמן:

אינני בטוחה שהנציגים שהובאו היום משקפים את ציבור העובדים הסוציאליים ובעיותיו. שמענו מהעובדות הסוציאליות שהן מתוסכלות, אבל בכל מקצוע יש רגעים של תסכול.

י. קדמן:

מדובר על חודשים לא על רגעים.

הי"ר ח. גרוסמן:

השאלה היא מה מבקשים מן העבודה, מה הסובייבציה לעסוק בעבודה, אבל לא

זה הנושא העומד על סדר היום.

יש עבודה סוציאלית במרכזים קהילתיים, נבעיות של סמים, בחברות רחוב, במשפחה. על כל הדברים האלה לא קיבלנו תמונה. שמענו דברים די פורמליים בעוד אנחנו רוצים לצלול לתוכה של הבעיה ולהבין אותה.

א. לנגרמן:

אפתח בהערה כללית: אני בהחלט סבור שעובד סוציאלי זקוק תוך כדי עבודתו לקבל הרבה חיזוקים נוספים והייתי מרשה לעצמי לומר - יותר מהרבה עובדים אחרים במקצועות שונים. אני לא בא לומר שמקצוע פלוני חשוב יותר או חשוב פחות, אבל אני בא לומר שהעובד הסוציאלי בשדה הבא במגע עם הפונה, שהוא נכה מסוג זה או אחר - גם אם לא תמיד הוא נכה לפי הגדרות החוק - חייב להתמודד יום יום עם אוכלוסיה שמטבע הדברים איננה אוכלוסיה שקל להשיג בה הישגים וההישגים שניתן להשיג בראים לעתים רק בטווח ממושך מאד. הייתי מורה שנים ואני יודע: כאשר אתה נותן שיעור יפה, טוב, אתה יוצא בהרגשה טובה יותר, לא מפני שאתה יודע מה עשית בנפשו של הילד, אלא משום שאתה יודע שהכנת יפה את מערכת השיעורים שלך ועשית משהו שהתקבל יפה. כאשר עובד סוציאלי יספג בעברייני, בנכה, טווח האפשרות לראות איזה שהוא הישג הוא ארוך ונחוצה נשימה ארוכה מאד. בכל מפגש כזה על העובד הסוציאלי להשקיע משלו, מאשיותו. זו השקעה שבה הוא לא יכול להשקיע רק מלים, רק טפטים, רק סתן עזרה חומרית, אלא השקעה שבה עליו לשקיע משלו, ואם הוא לא משקיע מעצמו הוא לא יוצר את הקשר הנדרש. משום כך אני סבור שאחת הבעיות בהן נתייחדה עבודת השדה של העובדים הסוציאליים היא בכך שהם זקוקים למערכת חיזוקים לאורך כל עבודתם ומערכת חיזוקים אלה כוללת בוודאי גם את ענין השכר, לא רק בגלל ההפרשיות של חלום מסדיים של לירות אלא בגלל העובדה שבחברה הישגית כשלנו מודדים במידה די רבה את יחסה של החברה לאדם בשכר שהוא מקבל.

אבל לא רק השכר, אלא גם מסלול

הקידום של העובד.

הי"ר ח. גרוסמן:

מה עושה משרד הסעד בענין השכר?

א. לנגרמן:

מבחינה פורמלית נתון משרד הסעד במצב אמביוולנטי בנושא זה. מבחינת הענין אנחנו רוצים לעשות כל מה שביכולתנו כדי להעלות את השכר, אבל מצד אחר של הענין אנחנו כבולים כחלק מן המערכת של המעסיקים.

בכל ענין זה כך.

הי"ר ח. גרוסמן:

א. לנגרמן:

השאלה היא מה חוזקו של האיגוד המקצועי, שאותה חבורה סיוצגת על ידו. מבחינה זו אשמח אם האיגוד המקצועי יהיה יותר חזק. אבל מעבר לענין זה נעשה מה שנוכל לעשות.

מסלול הקידום הוא בעייתי בחומו זה של עבודה סוציאלית, מכיוון שחלק ניכר של כוח האדם הוא אותו כוח אדם שצריך לעבוד עם הפונה ואז כל מבנה מסלול הקידום שונה מזה שקיים במערכת

א. לנגרמן:

הרגילה. במערכת הרגילה קיים מסלול קידום שבו כאשר אדם עובר מתפקיד לתפקיד הוא עולה בדירוג ומפסיק לספל בפונים, כיוון שהוא אינו שייך כבר למערכת הבסיסית. אחת הבעיות בעבודה הסוציאלית היא לבנות מסלול קידום בתוך המערכת הבסיסית - ובעבודה הסוציאלית רוב המערכת היא בסיסית ואת זה אנחנו חייבים לעשות. הסתדרות המורים, למשל, בנתה בתוקף עניינים שונים מבנה שאין להרבה איגודים בארץ. יש לה דירוג מורים מסלה שהוא אבסולוטי לבושא הזה.

אבל מעבר לכך: העובד הסוציאלי זקוק לחיזוקים בהשלמות, ברענון, באפשרות לפרוק מעליו את הדברים תוך כדי עבודתו, בהתייעצות, בהדרכה. משום כך אנחנו עובדים כל כך על מערכת ההדרכה, והלוואי שיכולתי לומר על הרבה מקומות אחרים את מה שיש לנו כיום בירושלים: עובדים סוציאליים בלשכה שכל עיסוקם בהדרכת העובד. כשיש לעובד מדריך טוב שאליו הוא יכול לפנות, שאחו הוא יכול ללבוש יחד בעיה של פונה פלוגי, שבדברים אחרים הוא יכול לפרוק חלק מן המעמסה, זה אחד הוונטטילים לתת לעובד לעמוד בתכול. אנחנו עושים מאמצים גדולים להגדיל את מספר המדריכים בלשכות, כי זה אחד האמצעים שעל ידם אפשר לחזק את העובד.

לשאלות שנשאלו.

אחת השאלות עסקה באפשרות של חיוב תלמידים בוגרים בעבודה. בשנים האחרונות נסינו לפתח מערכת מילגות לסטודנטים הלומדים עבודה סוציאלית. ההסטוריה של המילגות מתחילה ב-1969, אבל למיטדים גדולים היא הגיעה רק בשנתיים האחרונות. ב-1969 נתנו 5 מילגות; ב-1970 - 12 מילגות; ב-1974 - 165 מילגות; ב-1975 - 175 מילגות. המורת המילגה מתחייב, מיד לעבוד שנתיים. מרבית התלמידים הבוגרים עובדים במשך השנתיים להן התחייבו. מתוך 165 שקיבלו מילגות ב-1974 לא מלאו את ההתחייבות, עד סוף 1975, 24 תלמידים.

היא ר' ח. גרוסמן: האם הם משלמים?

א. לנגרמן: הם משלמים את הכסף. לא זו הבעיה.

ב. גז: כמה נשרו אחרי שנתיים?

א. לנגרמן: אין לי עדיין מספרים, אנחנו עושים עכשיו את המעקב. יש להניח שחלק מהם לא ימשיכו אחרי שנתיים.

ב. גז: למה הם לא ממשיכים?

א. לנגרמן: מסיבות שונות, ביניהן גם מרכיב השכר ותנאי העבודה.

כיום אנחנו נותנים מילגה של 5000 לירות לתלמיד שנה שלישית או לתלמידי הסבה שאינם באים מתוך הלשכה. אנחנו מבורים שסכום זה קטן מדי, כי אי אפשר להתקיים כיום מ-5000 לירות, וברצוננו להעלות אותו ל-8,000-10,000 לירות.

תלמיד הלומד עבודה סוציאלית מתחייב בתחום נוסף בהשוואה לכל תלמיד אחר, למעט כמה מקצועות בהם יש עבודת שדה. לתלמיד מדעי הרוח והחברה יש שתי חובות: אחת - להשתתף בשיעורים ולשמוע הרצאות; שניה - לקרוא חומר ולהגיש עבודות. לתלמיד עבודה סוציאלית יש גם עבודת שדה במשך יומיים או שלושה בשבוע. כל מה שתלמיד אחר עושה במשך שישה ימים, על תלמיד עבודה סוציאלית לעשות במשך שלושה או ארבעה ימים, בנוסף לעובדה שלפעמים הוא גם חייב לפרנס את עצמו. באותם שלושה-

19.1.76

א. לנגרמן:

ארבעה ימים. הלמיד אחר יכול לנסות לפרנס את עצמו על פני שישה ימים, אבל כאשר הלמיד עבודה סוציאלית חייב לפרנס את עצמו בשלושה ימים או שהוא אינו יכול לעשות זאת או שהוא מזניח את לימודיו. באם הוא ייעדר מעבודת שדה במשך שלושה ימים הוא לא יקבל תעודה. אנחנו מנסים לחפש איזו דרך כדי לסייע להלמיד בשנה השניה והשלישית, כאשר הוא עושה את עבודת השדה, סיוע גדול יותר ממה שאנחנו מסייעים בידו היום, כדי שיוכל לעמוד בעומס.

איזה סיוע?

א. נמיר:

סיוע כספי.

א. לנגרמן:

אנחנו מחפשים את הדרך, כי איננו

רוצים לפגוע בעקרונות אחרים הקיימים בנושא.

צריך לזכור שלא כל תלמיד עושה את

עבודת השדה בירושלים עצמה. יש כאלה שעושים אותה במטה-יהודה, יש מי שעושה אותה באשקלון ובמקומות אחרים. הנסיעה הלך וחזור גם היא גוזלת זמן.

האם את מחיר הנסיעות מחזירים?

ס. יריד:

כן.

א. לנגרמן:

האם כל זה לא טובא בחשבון בתוכנית הלימודים?

א. נמיר:

תלמיד שנה שניה צריך לשמוע 16-17

ד"ר בני פריז:

שעות שבועיות שיעורים. אנחנו מניחים

שכל שעה שבועית דורשת שעתיים שבו עיות של הכנה, מכאן שלתלמיד יש 16

שעות שבועיות של שיעורים פלוס 32 שעות הכנה, שזו יחידת לימוד של 48 שעות בשבוע.

כמה זה ביחס ליחידת לימוד של

א. נמיר:

תלמיד פקולטה למשפטים?

בערך אותו הדבר, אבל לתלמיד עבודה

ד"ר בני פריז:

סוציאלית יש בנוסף לזה עוד יומיים

הכשרה מעשית. בעבודה המעשית שלושה אלמנטים: א) יש מקומות שמצריכים

נסיעות רבות, כמו מטה-יהודה. גם נסיעה מקריה-יובל לנוה-יעקב גוזלת

זמן ונעשית על חשבון התלמיד, כי אנחנו מחזירים רק הוצאות נסיעה מחוץ

לירושלים; ב) נחוצה השקעה עצומה בעבודה עצמה; ג) מעבר למה שעושה

התלמיד ביומיים של ההכשרה המעשית עליו לקרוא חומר הקשור בסוג המקרים

שבהם הוא עוסק, כך שמדובר על שבוע של לפחות 65 שעות, וזה עומס גדול

מאד על הסטודנט. בכל זאת יש לנו מספר סטודנטים שאין להם ברירה ועובדים:

יש בחודות העובדות כקופאיות, כמלצרות; יש כאלה שעובדים שעתיים-שלוש

בכת-ינוער. ברגע שתלמיד מחחיל לעבוד 10-12 שעות בשבוע מרגישים זאת מיד

בלימודים.

איננו יכולים לחייב בעבודה נוגד

א. לנגרמן:

שלא קיבל מאחזו דבר. החיוב היחיד הוא

לגבי יותו אדם שקיבל מילגה כזאת או אחרת. עד 1975 קיבלו כ-475 תלמידים

מילגות. אנחנו מקווים שב-1976 נגדיל את המספר. נכון שאין לנו עדיין

מדידה לגבי האפקטיביות לאחר חום תקופת ההתחייבות, אבל אנחנו רוצים

לקוות שאם נפעל מכשירים נוספים כמו הדרכה, השתלמות, הטבת תנאי השכר

ומסלול הקידום נוכל להגדיל בהרבה את שהותו של העובד הסוציאלי בתוך

הלשכה. יש להניח שגם אם עובד יפרוש מן הלשכה לאחר חמש או שבע שנות

עבודה, הוא לא יפרוש לגמרי מן המקצוע אלא יילך למסגרות אחרות שגם הן

בתחום העבודה הסוציאלית.

א. לנגרמן:

באשר לאפשרות לעשות שימוש במגוייסי זה: המצב כיום הוא כזה שזה ל עצמו נזקק להרבה עובדים בתחום הרווחה שלו עצמו וזה שנתיים ימים שאנחנו מכשירים עבור זה את המס קיות לתנאי שירות. התחלנו בזה ב-1974, המסעו ב-1975 לפי בקשת זה ל, כאשר קודם לא ניחנה להן כל הכשרה. ב-1975 התחלנו במתן השתלמות לקצינות שנכנסות לאותו חפקיד-ההשתלמות ניחנת במכון להכשרת עובדים סוציאליים -בדרגת אחריות גבוהה יותר. גם אם אנחנו שוקלים את הענין ומתחילים לפנות למשרד הבטחון על איזו שהיא אפשרות לגיבוש תוכנית כדי שנוכל להעזר באזורי מצוקה במגוייסיים, אינני יודע אם הסיכויים הם גדולים. ננסה לעשות משהו באותם תחומים שאינם מחייבים עובד סוציאלי כשיר, כמו תחומים של עבודה קהילתית, חבורות נוער וכיוצא באלה. למרות שאינני יודע אם יש סיכויים רבים, אנחנו שוקלים את הענין ופונים לצה ל בנושא זה.

לשאלה בדבר העברת עובדים סוציאליים לשירות ממלכתי: כיום פועלות לשכות הסעד המקומיות בהתאם לחוק שירותי הסעד המחייב את הרשות המקומית לתת אותם שירותים. כיום אנחנו עוסקים ברביזיה של אותו חוק.

ס. ידיד: כדאי היה לשמוע מן העובדים בשדה על עבודתם עם הרשויות המקומיות.

א. לנגרמן: כאשר נסיים את ההצעות שלנו לגבי חוק שירותי הסעד, שקיים כבר שנים לא מעטות, נביא אותן בפניכם.

הסוגיה של הפיכת השירות המוניציפלי לשירות ממלכתי בתוך חוק מורכבת משתי בחינות: מן הבחינה האידיאולוגית, שגם בה שני כיוונים: יש כאלה הסבורים ששירות מן הסוג הזה חייב להיות שירות הניתן על ידי הקהילה ובאחריותה, כי אלמלא כן תוריד הקהילה מעל עצמה כל אחריות. יש אחרים הסבורים ששירותי רווחה למיניהם, לרבות שירותים שצריך לספק אותם, חייבים להיות אידיאולוגית באחריותה של המדינה, כשם שהמדינה אחראית בנושאים אחרים של רווחה, כגון חינוך.

הי"ר ח. גרוסמן: החינוך ניתן באמצעות הרשות המוניציפלית.

א. לנגרמן: המורים מקבלים משכורת מן הממשלה. והשרתים מקבלים משכורת מן הרשות.

ס. ידיד: אני רוצה שהעובד הסוציאלי לא יהיה נזקק לפקיד העיריה, שיאמר לו: כך עשה, כך אל תעשה.

הי"ר ח. גרוסמן: כשנגיע למסקנות נצטרך להתייחס גם לזה.

א. לנגרמן: הבחינה השניה של הסוגיה - התחום הפרקטי, שגם פה יש פנים לכאן ולכאן. יש רבים הסבורים שאם שירות זה הוא יהיה אפקטיבי יותר בכך שיהיה פחות תלוי בשיקולים מקומיים-פוליטיים ויותר עצמאי, אם כי אפשר לומר שגם במישור הממלכתי יכולים להיות שיקולים פוליטיים, אבל אז הם רחוקים יותר ממקום העשייה. היינו, האיש העובד במקום מסויים לא יהיה נתון ללחצים כאלה או אחרים. לעומתם יש הסבורים שניהול עניינים במקום מסויים דרך זרוע ארוכה אינו אפקטיבי. במקום צריכים להיות אנשים החיים בו, שיודעים שיש עליהם ממונים במקום ורואים את

א. לנגרמן:

האחריות המקומית ולכן האפקטיביות שלהם תגדל. אנחנו סנסיים לבדוק את הסוגיה. גם הצוותים שהקים שר הסעד הסנוח הגישו את עבודתם ואסציא לכם את החומר בקרוב. הם התייחסו לעניין והציעו הצעות שונות בחחום זה. אחת ההצעות, שהמיסון יהיה כולו מסלכתי, כאשר הביצוע והאחריות הם של הרשות המקומית, וזאת כדי להסיר את המכשול של השתתפות הרשות המקומית, של יכולתה להשתתף. בתוך זה קיימים גוונים מגוונים שונים המאפשרים לבוא ולומר: גם אם לא הופכים את כל השירות למסלכתי, יש קבוצה מסויימת שאותה אנחנו רוצים להפוך לשירות מסלכתי. כלומר, כל הקבוצה העוסקת בסיוע חומרי יכולה לפעול כזרוע ארוכה מהמרכז, כשם שיש זרועות ארוכות אחרות הפועלות כך.

א. נמיר:

היתה שאלה על הכרזת שר הסעד לגבי העברת כל הנושא הכספי למוסד לביטוח לאומי, כדי שהעובדים הסוציאליים יוכלו לעמוד בעבודה.

היו"ר ח. גרוסמן:

זה אחד הנושאים שנצטרך להתייחס אליהם, כי הוא נוגע ישירות לעבודת העובד הסוציאלי.

א. לנגרמן:

לנושא זה יש שותף: מרכז השלטון המקומי והרשויות.

א. נמיר:

האם הם מתנגדים להעברת הנושא לביטוח הלאומי?

א. לנגרמן:

מי שרוצה לומר שהרשויות המקומיות רוצות לנער חוצצן בנושא זה טועה.

רבים מהם רואים נושא זה כמעוגן אצלם.

א. נמיר:

אוסרים את זה גם על משרד הסעד.

מ. יריד:

כיום הרשויות המקומיות מאושרות שהוציאו מהן את מס רכוש, למרות

היישורת היר טענות נגד.

א. לנגרמן:

באשר להפרדה אני רוצה לציין שני דברים: היום אנחנו מסשיכים

בין שהחילוננו בו לפני שנתיים והוא יצירת הפרדה בלשכה עצמה בין נושאים של סיוע חומרי ובין טיפול. החילוננו בהפרדה זו עם הכנסתם של עובדי הזמנות לפעולה. בסוף, חודש זה, עם סיום הקורס האחרון, יפעלו כ-120 עובדי זכאות בלשכות הסעד.

היו"ר ח. גרוסמן:

הם גם עושים את התשלומים?

א. לנגרמן:

כן.

אני מקווה שער מחצית 1976 נצליח

למלא את השורות במרבית הלשכות בהן ניתן העניין להפעלה ויהיו כ-170 עובדי זכאות. בשלב שני נצטרך לשקול מה לעשות בלשכות הקטנות בהן מספר העובדים קטן. וההפרדה על כן קשה להפעלה.

בר בכד אנחנו מנהלים שיחות עם

המוסד לביטוח לאומי על מלוא היקף העניין, כי הבעיה איננה בחשבונאות פורמלית אלא בביצוע ההפרדה ביתר יעילות כאשר מצד אחד עומדת מערכת השירותים ומצד שני מערכת הבטחת ההכנסה. גם במודלים הניסויים שאנחנו מלבנים אותם - ועל כך עבדו שני הצוותים - ננסה צורות שונות של הפרדה

א. לנגרמן:

כדי שנוכל לדון מה צריכה להיות מידת ההפרדה - אם עובדי הטיפול צריכים להיות מנותקים לחלוטין או לא. בתוכנית לנסות זאת הלכה למעשה במסגרת לשכות הניסוי - כ-15-20 לשכות - שנפעיל ב-1976. יכול להיות שבמסגרת הניסויים האלה יהיה ניסוי להפוך את עובדי הזכאות לעובדים ממלכתיים כדי לבדוק אפשרות זו.

הי"ד ח. גרוסמן:

בהבטחת הכנסה יש חנודות. נניח שהלשכה מוסרת מידע לביטוח הלאומי, המכנים את המידע למחשב ועל פיו משלם לנזקק, אך עד שהמחשב מעבד את הנתונים יש כבר חנודות נוספות. איך אפשר יהיה להתגבר על כך? הלא לא מדובר בקיצנה קבועה כמו קיצבת זיקנה.

א. לנגרמן:
שאלה זו היא חלק מן השאלות שנצטרך לדון בהן.

ש. שרמן:

המקרים שאנחנו מטפלים בהם בלשכה הם דווקא אותם מקרים שנופלים בין הכסאות, או מקרים שהבעל יכול לעבוד אך הוא שיכור ולכן אינו מפרנס את המשפחה. למקרים אלה הביטוח הלאומי אינו מתייחס והתשובות שאנחנו מקבלים הן. שבמקרים אלה לא מגיעה קיצבה. השאלה שלנו היא איך יפתור הביטוח הלאומי את כל הבעיות המיוחדות ואינני יודעת אם תהיה להן כתובת.

בעיית העובדים הסוציאליים איננה מצטמצמת רק בשכר. אם לעובדי סוציאליים יש רכב, שבו היא משתמשת לצורך עבודתה, והיא מקבלת לאחזקת הרכב 126 לירות בלבד, האם זה ריאלי? כיום אני עובדת כמדריכה ומקבלת אותו סכום עבור אחזקת רכב שקיבלתי כאשר הייתי עובדת שדה בהפקיד נייד והיה עלי לערוך ביקורי בית בשטח די גדול. גם עובדה זו מקשה על עבודת העובדים הסוציאליים. ומי שאין לו רכב וצריך לנסוע באוטובוסים לכל מקום מוציא את מרבית זמנו על הנסיעות.

קיימת גם הבעיה של עומס. העובד הסוציאלי צריך לטפל ב-160-120 חיקים, מהם 40-60 אינטנסיביים. כאשר הוא משווה את מה שהוא יכול לעשות בשטח מבחינת הטיפול עם דוגמת הטיפול שלמד באוניברסיטה הוא מגיע לתסכול, במיוחד כאשר הוא עובד חדש. פתאום הוא נוכח לדעת לעליו למלא טפסים עבור אישורים סיוחדים, שעליו להתרוצץ בין העירייה, בין משרד הסעד כדי להשיג משהו ולבזבז הרבה זמן על דברים בירוקרטיים.

הי"ד ח. גרוסמן:

האם את חושבת שזה ניחן לשינוי?

ח. הומינר:

הדעות חלוקות ואינני חושבת שיש כבר דעה מגובשת. לי נראה שבחלק מן המקרים בשדה השימוש במשאבים מסייע גם לטיפול ואינני יודעת אם חלוקה ברורה, לפיה הכספים יבואו ממקור אחד ללא פיקוח והטיפול ממקור שני, היא החשובה. מאידך עובד שעוסק כל היום במילוי טפסים, בבדיקת מחירי סכונת כביטה או בסכומי כסף שצריך להוסיף לעזרת בית אינו יכול להגיע לעבודה טיפולית וליישם את כל מה שלמד בבית-הספר. ייתכן שהפתרון הפרקטי הוא של אחד יינתנו מספר דברים מסויימים לעסוק בהם.

אני באמת חושבת שאיננו יכולות לייצג את הבעיות של העובדים הסוציאליים במקומות אחרים - גם משום שאנחנו באות מתחום אחד וגם משום שאנחנו ירושלמיות - על כל מה שקשור באלכוהוליסטים, בנרקוטומים ובעוד בעיות של חיי היום יום שבהן בחקלים אותם עובדים. מכיוון שאיננו יכולות לדבר על מקרים שלא קרו לנו אישית הייתי מבקשת לתת הזדמנות לקבוצה נוספת של עובדים להופיע בפני הוועדה, עובדים שחזו מבשרם את כל הבעיות.

נקיים עוד ישיבה עם עובדים סוציאליים
ש'הוו חתך יותר מייצג.

הי"ר ח. גרוסמן:

אני מציעה שגם חברי הוועדה יציעו
את מי להזמין.

א. נסיר:

נחאם זאת לפעם הבאה.

הי"ר ח. גרוסמן:

הישיבה נבעלה בשעה 11.30